

วิเคราะห์แนวทางการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ สำหรับภิกษุที่ต้องหาคดีอาญา

Analysis of Establishing the Department of Clergy Case in the Court of Justice Guideline for Monk in Charged of Criminal Case

ทัตดาว โฉมลักษณ์ Thatdaow Chomluk

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhapanayasridvaravati Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: thatdaow@gmail.com

Received April 5, 2024; Revised January 15, 2025; Accepted: January 30, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาญาของพระสงฆ์ 2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ในประเทศไทย 3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ในประเทศไทย เก็บข้อมูลวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อคำถามลักษณะกึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และจัดสนทนากลุ่มระดมความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญทั้งพระสงฆ์และประชาชนทั่วไป ผลการวิจัย พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุที่ต้องหาคดีอาญา ได้แก่ การดำเนินการจับกุม การควบคุมตัว การฟ้องคดี การพิจารณาพิพากษาคดี การบังคับโทษ กระแสวิพากษ์วิจารณ์ของสังคมมีผลเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนา การควบคุมตัวพระภิกษุที่ต้องหาคดีอาญาและไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ควรจัดสถานที่ให้อยู่เฉพาะเป็นมาตรการพิเศษ การควบคุมตัวต้องแยกจากฆราวาส ควรมีพระวินัยธร่วมในการสอบสวน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรทบทวนการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างพิจารณา มีกระบวนการคืนสมณศักดิ์ มหาเถรสมาคมควรทบทวนเรื่องกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ ส่วนกระบวนการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ในประเทศไทยนั้นยังไม่ควรจัดตั้งเนื่องจากปริมาณคดีมีไม่มาก ไม่เกิดความคุ้มค่าเพียงพอ การจัดตั้งแผนกต้องประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คืองบประมาณและกำลังพล ควรจัดทำพระธรรมนูญสงฆ์เพียงฉบับเดียว มีแนวทางการทรงสมณเพศระหว่างพิจารณา คือมีพระวินัยธร่วมในการสอบสวน ควรจัดสถานที่ควบคุมตัวเฉพาะพระภิกษุโดยแยกต่างหากจากฆราวาส

คำสำคัญ: การจัดตั้งศาลยุติธรรม; แผนกคดีสงฆ์; ภิกษุที่ต้องหาคดีอาญา

Abstract

This research article aims were 1. To study the problems and obstacles in the criminal prosecution of monks. 2 . To study the process of establishing the Ecclesiastical Court of Justice in Thailand. 3 . To present guidelines for the

establishment of the Ecclesiastical Court of Justice in Thailand. Research data was collected by in-depth interviews. Semi-structured questions Key informants were selected in a purposive manner. and organized group discussions to brainstorm opinions of experts from both monks and the general public. The results of the research found that there are problems and obstacles in the criminal prosecution of monks who need to find criminal cases. These include arrests, detentions, prosecutions, sentencing, and enforcement of sentences. Social criticism has a negative effect on the image of Buddhism. The detention of monks who are accused of criminal charges and who are not allowed to be temporarily released. A specific place to stay should be arranged as a special measure. Detention must be separated from laypeople. There should be a Vinayathorn involved in the investigation. The National Office of Buddhism and the Royal Thai Police should review the temporary release pending consideration. There is a process for reinstating the clerical title. The Sangha Supreme Council should review the judicial process of the Sangha. As for the process of establishing an ecclesiastical court of justice in Thailand, it should not be established yet because the volume of cases is not large. Not having sufficient value Establishing a department must consist of two important parts: a budget and personnel. Only one ecclesiastical constitution should be prepared. There are guidelines for monkhood under consideration. That is, there was Vinayathorn involved in the investigation. A place of detention for monks should be arranged, separate from laypeople.

Keywords: Establishment of the Court of Justice; Ecclesiastical Division; Monks who have to deal with criminal cases

บทนำ

กฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความผิดและโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิด โดยทุกสังคมย่อมมีกฎหมาย ข้อบังคับ ความประพฤติของสมาชิกในสังคมนั้นๆ บุคคลใดมีการกระทำที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมหรือคนส่วนใหญ่ จัดเป็นการกระทำ ความผิดทางอาญา ดังนั้นกฎหมายอาญาจึงเป็นกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม โดยการกำหนดว่าการกระทำใด เป็นความผิดอาญาและได้กำหนดโทษของผู้ฝ่าฝืน การกระทำความผิดนั้นๆ (นคร พจนนรพงษ์, 2550) กฎหมายลักษณะอาญายังปรากฏแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เป็นการแสดงความสำคัญของพระพุทธศาสนายังคงมีอยู่ในสังคมไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน พระพุทธศาสนายังได้รับการเคารพนับถือ พระภิกษุยังคงมีสถานะเหนือกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป (นิตดาภา กังคานนท์, 2551) พระภิกษุหากกระทำความผิดก็จะได้รับบทลงโทษ ตามกระบวนการยุติธรรมของฝ่ายอาณาจักรด้วย ทั้งความแพ่งและอาญา ทั้งนี้เพราะภิกษุเป็นผู้ดำรงพระศาสนาอยู่ในฐานะของผู้รักษาพระธรรมวินัย และเป็นผู้ยังศรัทธาให้มีต่อ

พุทธศาสนิกชน จึงมีความจำเป็นต้องอนุวัตรตามกฎเกณฑ์บ้านเมืองด้วย ในการปกครองคณะสงฆ์ได้มีการตรากฎหมายเพื่อดำเนินการเอาผิดในเรื่องนั้นขึ้นมาอีก โดยอาศัยอำนาจความชอบธรรมจากสิกขาบทแห่งพระวินัยปิฎกเป็นหลักเกณฑ์สำคัญอย่างเคร่งครัดสูงสุด ซึ่งเรียกว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เพราะถือว่ารัฐมีหน้าที่ให้การอุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อปราบปรามอลัชชี ปกป้องภิกษุผู้ประพฤติดี และป้องปรามการกระทำผิดที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้พระวินัยมีความศักดิ์สิทธิ์ (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2539) และเกิดความผาสุกของคณะสงฆ์โดยส่วนรวม ซึ่งในประวัติศาสตร์การปกครองคณะสงฆ์ไทย ฝ่ายอาณาจักรได้สร้างมาตรการทางกฎหมาย สำหรับใช้กับภิกษุผู้กระทำความผิดพระวินัย ด้วยการตราบทบัญญัติแล้วนำมาแก้ปัญหาคณะสงฆ์หลายฉบับ เช่น กฎหมายลักษณะฝ่าฝืนในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระราชกำหนดในสมัยกรุงธนบุรี กฎพระสงฆ์ ในสมัยรัชกาลที่ 1 พระราชบัญญัติ (พระมหาเถรวัน ตปคุโณ (พิมพ์ทอง), 2562)

ตามมาตรา 29 ของ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 กำหนดว่า พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา ถ้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว และเจ้าอาวาสวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ กรณีนี้พระภิกษุถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งยังอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน ยังไม่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล แต่ถ้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ใช้ดุลยพินิจแล้วเห็นว่าไม่สมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว และเข้าเงื่อนไขอื่นๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ข้างต้น พนักงานสอบสวนก็สามารถดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศได้ ขณะที่ มาตรา 30 กำหนดว่า เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศ กรณีตามมาตรา 30 แตกต่างจากมาตรา 29 เพราะเป็นกรณีที่มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลออกมา และมีผลบังคับต่อตัวภิกษุรูปนั้นให้ต้องปฏิบัติตาม พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็สามารถดำเนินการให้ภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), 2564)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย ในประเด็นที่ภิกษุผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการอันเป็นความผิดต่อกฎหมายบ้านเมืองเนื่องจากกฎหมายจะมีอำนาจใช้บังคับแก่ทุกคนทุกชนชั้นในเมื่อพระภิกษุซึ่งเป็นสาวกขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย่อมอยู่ในฐานะที่ควรแก่การเคารพบูชาเหนือกว่าประชาชนทั่วไป แต่เมื่อมีผู้กล่าวหาว่าพระภิกษุได้กระทำการอันเป็นความผิดในคดีอาญา การปฏิบัติต่อพระภิกษุตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์มาตรา 29 หรือมาตรา 30 นั้นยังไม่ได้พิสูจน์ว่าท่านมีผิดหรือบริสุทธิ์อย่างไร การดำเนินการให้สละสมณเพศดังกล่าวมีผลทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี ควรมีกระบวนการปฏิบัติต่อพระสงฆ์แตกต่างจากบุคคลทั่วไปที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เพื่อความเจริญแห่งอายุพระพุทธศาสนา สามารถสร้างและดำรงศรัทธาแก่ประชาชนทั่วไป ผู้วิจัยเองอยู่ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนคนหนึ่ง ควรที่จะมีส่วนในการให้การคุ้มครองอุปถัมภ์ดูแล เพื่อปกป้องพระพุทธศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการหาทางแก้ไขปัญหา ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นหนึ่งที่เสนอให้รัฐควรมีนโยบายในการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ เพื่อดำเนินกระบวนการ

ยุติธรรมในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงสำหรับพระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด และขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมโดยศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ พิจารณาแล้วว่าพระภิกษุผู้นั้นกระทำความผิดจริง ขั้นตอนต่อไปจึงสมควรให้นำตัวพระภิกษุผู้นั้นสืบและส่งตัวดำเนินคดีต่อไป และที่สำคัญหากมีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมโดยศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ จะมีความเหมาะสมต่อฐานะสาวกอันเป็นที่เคารพของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยจะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการพิจารณาอรรถคดีและถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยไม่ให้มีการกระทำอันเป็นการลดจำนวนสาวกของพระพุทธเจ้าโดยไม่เป็นธรรมต่อไป ถือเป็นแนวทางหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการทำนุบำรุงพุทธศาสนาให้มั่นคงยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาญาของพระสงฆ์
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ในประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth-Interview) ผู้แทนจากหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนพระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาและพระภิกษุฝ่ายวิชาการ จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ผู้แทนจากหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนพระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาทั้งในส่วนของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. การทบทวนวรรณกรรมและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย โดยศึกษาจากหนังสือ บทความ ผลงานวิจัย เอกสารทั้งภาษาไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจากเอกสารข้อมูลที่มีในโครงการรายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโครงการเพื่อนำมาอ้างอิงประกอบการศึกษาวิจัย
2. ศึกษาทำความเข้าใจรายละเอียดและเอกสารตำราตลอดจนผลงาน วิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างข้อคำถามและกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ เมื่อแต่งข้อคำถามในรูปแบบของการสัมภาษณ์และคำถามในการสนทนากลุ่มระดมความคิดเห็น แล้วดำเนินการทดสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ในด้านต่างๆ ด้วยวิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอน
4. ผู้วิจัยส่งข้อเสนอโครงการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัยพร้อมทั้งเครื่องมือวิจัยให้คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยพิจารณาตรวจสอบ และออกหนังสืออนุญาตให้ดำเนินการวิจัยที่ SSRPCA-REC No. 2-008/2566

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาของพระสงฆ์ มี 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้

พิพากษา, พนักงานอัยการ, พนักงานสอบสวน, ทนายความ และพระสงฆ์นักวิชาการ จำนวนทั้งหมด 10 รูป/คน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับกฎหมายที่มีโทษทางอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี เป็นการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จัดประชุมการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ประกอบด้วย ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ทนายความ พระภิกษุนักวิชาการ มีประสบการณ์เกี่ยวกับกฎหมายที่มีโทษทางอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 5 รูป/คน สาขาวิชาสี่ละ 1 คนได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลสำคัญโดยแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สังเคราะห์ การประมวลผล นำเสนอผลวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

ผลการศึกษา

1. การศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาญาของพระสงฆ์ ศึกษากระบวนการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์สำหรับภิกษุที่ต้องหาคดีอาญา พบว่า ปัญหาที่สำคัญคือการดำเนินการจับกุม การควบคุมตัว การฟ้องคดี การพิจารณาพิพากษาคดี การบังคับโทษ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าจับกุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นเดียวกับประชาชน กระบวนการควบคุมตัว การสอบสวน ทำให้กระทบกับสิทธิของความเป็นสงฆ์ โดยเฉพาะหากภายหลังการพิจารณา พิพากษาแล้วปรากฏว่าพระสงฆ์ไม่มีความผิด ถือได้ว่าพระสงฆ์ถูกกระทบสิทธิอย่างมาก ประกอบกับกระแสวิพากษ์วิจารณ์ของสังคมอีกส่วนหนึ่ง คำนิยามของศัพท์คำว่าสละสมณเพศซึ่งพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตาม ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มาตรา 29,30 โดยเมื่อพระสงฆ์ ถูกจับกุม เพราะต้องหาคดีอาญาถ้าพนักงานสอบสวนไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว พนักงานสอบสวนมีอำนาจจะดำเนินการให้พระสงฆ์รูปนั้นสละสมณเพศและเมื่อต้องจำคุก หรือกักขังพระสงฆ์ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลต้องจัดให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจดำเนินการให้พระสงฆ์รูปนั้นสละสมณเพศได้ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 หรือฉบับแก้ไข มาตรา 29,30 จึงเป็นเรื่องต่างตีความตามความเข้าใจของผู้ปฏิบัติ กฎหมายยังไม่มี ความชัดเจนเพียงพอ ขั้นตอนการดำเนินการยังเป็นปัญหา มีผลต่อภาพลักษณ์ที่ศาสนาอื่นติเตียนพระพุทธศาสนา ในด้านการบริหารพระภิกษุที่ถูกดำเนินคดีอาญาบางรูปถ้าหากได้รับการประกัน เนื่องจากไม่มีห้องพิจารณาพิเศษที่หนึ่งสำหรับพระสงฆ์ แต่พระสงฆ์ไปนั่งกับจำเลยทั่วไปอาจมองไปในทางเสื่อมเสียเกิดความเสียหายได้ การดำเนินคดีกับพระภิกษุมิระเปียบที่บังคับใช้เกี่ยวกับคดีซึ่งเก่าแก่มาแต่ยังไม่มี การปรับปรุงแก้ไขและการดำเนินการเยียวยาพระภิกษุที่พ้นจากการกล่าวหาโดยคำพิพากษาของศาลยังไม่มีปรากฏชัดเจน การดำเนินคดีควรจะมีบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในเรื่องวิธีพิจารณาคดีสำหรับพระสงฆ์ และการเยียวยาหากไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด อีกทั้งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ม.29,30 ขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ เมื่อพระสงฆ์ที่ต้องหาคดีอาญาเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหา ยังไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดแล้วไปบังคับให้พระสงฆ์ต้องสละสมณเพศ ไม่เหมาะสมและไม่ถูกต้องเพราะถือว่าการสละสมณเพศเท่ากับโทษประหารชีวิตสำหรับพระสงฆ์ ส่วนการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถือว่าหน่วยงานของรัฐยังไม่มีความพร้อมในด้านข้อมูลของพระสงฆ์ เพื่อรองรับในการดำเนินคดีอาญา เมื่อจะตรวจสอบข้อเท็จจริง ตรวจสอบเอกสารจะไม่สามารถตรวจสอบกับทางวัด ทางคณะจังหวัด ทางคณะอำเภอ

หรือแม้แต่สำนักงานพระพุทธศาสนาที่มีความพร้อมได้เลย เนื่องจากเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พระสงฆ์หรือนักบวช มีความกระจัดกระจายไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งเกิดจากการไม่ประสานงาน ของหน่วยงานของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายมีผลถึงการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ตำรวจ อัยการ ศาลและสำนักงานพระพุทธศาสนา รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ไวยาวัจกร, เจ้าอาวาส, เจ้าคณะปกครองสงฆ์ ตามลำดับ

แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินคดีอาญากับพระสงฆ์ที่ถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดอาญา ควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มาตรา 29 และ มาตรา 30 เนื่องจากหากพระสงฆ์ต้องหาคดีอาญาต้องสละสมณเพศ ไม่ควรให้มีการสละสมณเพศก่อน เพราะ พระสงฆ์เพียงถูกจับหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ควรกำหนดนิยามในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ โดย คำว่า สละสมณเพศ หมายถึงการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายของพระภิกษุหรือสามเณร หรือการ ปลดจิวรออกจากผู้นั้นโดยยังไม่ขาดจากความเป็นพระสงฆ์ที่บวชในพระธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การจะเป็นพระสงฆ์ก็จะเป็นโดยพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า กฎหมายไม่สามารถกำหนดให้พระสงฆ์ขาดจากการเป็นเพศบรรพชิตได้ การควบคุมตัวอาจจำกัดสถานที่เป็น มาตรการพิเศษสำหรับพระสงฆ์ที่ต้องหาคดีอาญาและไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัวชั่วคราว ต้องแยก มาต่างหากจากฆราวาส ต้องประสานงานระหว่างสำนักงานพระพุทธศาสนากับฝ่ายกรมราชทัณฑ์ เรื่องสถานที่ควบคุมตัวพระสงฆ์ว่าควรจะต้องออกระเบียบกฎหมายมารองรับ อาจออกเป็น กฎกระทรวง เป็นต้น หรืออาจกำหนดที่วัดใดวัดหนึ่งเป็นสถานที่ทางสำนักพระพุทธศาสนากำหนด เป็นที่ควบคุมตัวเพื่อให้เกิดความเหมาะสม สามารถปฏิบัติตามกิจของสงฆ์ ท้าวตบ สวดมนต์ได้ ตามปกติ หรือจะมีอีกวิธีการหนึ่งในการพิจารณาการให้ประกันตัวผู้ต้องหาของศาล ซึ่งตามปกติ ในทางปฏิบัติศาลมักจะพิจารณาในการให้ประกันตัวโดยการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นหลัก เว้นแต่มีการ ควบคุมเฉพาะกรณีมีพฤติการณ์หลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือมีเหตุประการอื่น การเข้าจับกุมหรือควบคุมตัวพระสงฆ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ควรมีตำรวจของพระสงฆ์ เข้าร่วมในการดำเนินการดังกล่าวด้วย อาจเป็นฝ่ายพระวินัยธรที่เคยมีมาก่อน เช่นเดียวกับทางทหาร เพื่อเป็นการรับรองคุ้มครองสิทธิของพระภิกษุ การทำข้อตกลงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยอาจ เป็นมหาเถรสมาคมหรือจากสำนักพระพุทธศาสนาทำความตกลงกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือ สำนักงานอัยการสูงสุดเรื่องของการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างพิจารณา แต่ถ้าพระสงฆ์กระทำความผิด อย่างชัดเจนก็สามารถดำเนินการให้สละสมณเพศได้ทันที แต่อาจจะมีเงื่อนไขว่าต้องมีเจ้าอาวาสหรือมี เจ้าคณะปกครองสงฆ์ท่านร่วมอยู่ด้วย โดยออกเป็นประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจัดการเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปี พ.ศ.... เป็นต้น การคืนเพศสมณะหรือสมณศักดิ์ หากมีกรณีจำเป็นอย่างยิ่งอันไม่อาจก้าวล่วงได้ที่ต้อง ดำเนินการให้พระสงฆ์ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งสละสมณเพศควรมี แนวทางบัญญัติไว้ชัดเจน ในขั้นตอนของการดำเนินคดีคงต้องเป็นไปตามกฎหมายบ้านเมือง ปัจจุบัน การสละสมณศักดิ์แล้วไม่สามารถกลับคืนมาได้ หลังจากพ้นจากการที่ถูกกล่าวหาหากไม่ได้เป็น ผู้กระทำความผิดจำนวนพรรษาที่มีการบรรพชามาโดยตลอดยังคงให้สามารถนับต่อไปได้ จึงควรแก้ไข ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับพระธรรมวินัยเพื่อให้สถานะของพระสงฆ์ได้รับการรับรองคุ้มครองสิทธิ ใน ส่วนปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวในการดำเนินคดีอาญากับ

พระสงฆ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาโดยหากยังเป็นพระสงฆ์อยู่ก็ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะพระสังฆาธิการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าพระสงฆ์รูปนั้นมีการกระทำที่อาจเป็นความผิดอาญาหรือไม่ หากพระสงฆ์รูปนั้นกระทำการที่มีมูลว่าจะเป็นกระทำความผิดอาญาจริงจึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายอาญาจักรดำเนินการต่อไป โดยมีขั้นตอนคือจะมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานพระพุทธศาสนา พระวินัยาธิการจะประสานกันก่อนมาร่วมในการเข้าไปดำเนินการจับกุม ต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ควรเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์หาข้อเท็จจริงและสรุปมูลความผิด ตำรวจรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อหาข้อเท็จจริง ส่วนของมหาเถรสมาคมที่ปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ควรทบทวนเรื่องกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์เหมือนสมัยก่อนมีคณะวินัยธร ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484 มาประกอบจะได้แนวทางที่มีความเป็นประชาธิปไตยตามฝ่ายบ้านเมือง (ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและสนทนากลุ่ม)

2. ศึกษากระบวนการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์สำหรับภิกษุที่ต้องหาคดีอาญา พบว่ากระบวนการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีความจำเป็น ไม่เหมาะสมด้วยเหตุผลหลายประการ แต่ควรมีการดำเนินคดีกับพระสงฆ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาไว้โดยเฉพาะ จำเป็นต้องต้องมีการปรับปรุงกฎหมายของสารบัญญัติ ปัจจุบันกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับพระสงฆ์กระจัดกระจายบางส่วนอยู่ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ บางส่วนอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ควรบัญญัติไว้เป็นกฎหมายอาญาสงฆ์โดยเฉพาะและขั้นตอนการดำเนินคดีเหมือนกฎหมายวิธีพิจารณาความเพื่อให้มีความเหมาะสม และพระสงฆ์คือองค์กรพระศาสนา เห็นควรให้เป็นหน้าที่ขององค์กรพระศาสนาเข้ามาดูแลก่อนไม่ควรข้ามกระบวนการ ฝ่ายบ้านเมืองทำหน้าที่ให้เป็นการสอดส่องดูแล ประเด็นใหญ่ที่สุดคือประเด็นเรื่องการแก้ไขเรื่องอำนาจในการบังคับให้พระสงฆ์สละสมณเพศตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มาตรา 29,30 ควรต้องแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม ถ้าเป็นกรณีความผิดซึ่งหน้าหรือความผิดฉกรรจ์แล้วมีหลักฐานพอสมควรก็ควรที่จะต้องดำเนินการให้สละสมณเพศได้ แต่กรณีพระสงฆ์กระทำความผิดอาญาทั่วไป มีการร้องทุกข์แต่ยังไม่ได้มีพยานหลักฐานที่ชัดเจนก็ยังคงไม่ให้มีการดำเนินการให้สละสมณเพศ ประการต่อมาจำนวนคดีพระภิกษุกระทำความผิดมีไม่มาก ไม่คุ้มค่ากับการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ บางส่วนเห็นว่าควรจัดให้มีพระสงฆ์มาเป็นองค์คณะเป็นผู้พิพากษาสมทบ เพราะพระสงฆ์ที่เป็นองค์คณะสามารถที่จะช่วยให้ความรู้ ความเข้าใจในการพิจารณาคดีของศาลในส่วนพระธรรมวินัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมายที่คณะสงฆ์รับผิดชอบดูแลอยู่ในบางคดีเท่านั้น (ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและสนทนากลุ่ม)

3. หาแนวทางการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์สำหรับภิกษุที่ต้องหาคดีอาญา พบว่า การจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องจัดตั้งศาลแผนกคดีสงฆ์ แต่ควรยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทุกฉบับ แล้วจัดทำพระธรรมนูญสงฆ์ โดยมีฉบับเดียวมี 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 กฎหมายอาญาสงฆ์ ส่วนที่ 2 กฎหมายเกี่ยวกับวินัยสงฆ์ และส่วนที่ 3 การบริหารงานบุคคลของสงฆ์รวมถึงงบประมาณและสำนักของสงฆ์ วิธีพิจารณาความอาญาและวินัยของสงฆ์ โดยให้ชั้นศาลยุติธรรมจะทำให้กฎหมายมีความเข้มแข็งและมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ควรมีการประสานการทำงานระหว่างกรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรมเข้าหารือกันและบูรณาการการทำงานเพื่อปกป้องคุ้มครองสืบทอดอายุ

พระพุทธศาสนาการทำงานจะประสบผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม (ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและสนทนากลุ่ม)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาญาของพระสงฆ์ พบว่า มีปัญหาเรื่อง การดำเนินการจับกุม การควบคุมตัว การฟ้องคดี การพิจารณาพิพากษาคดี การบังคับโทษ สอดคล้องกับ งานวิจัยของเกษม ประพาน ที่เสนอว่าปัจจุบันการบังคับใช้กฎหมายคณะสงฆ์ที่มีปัญหาทุกวันนี้เกิดจากผู้บังคับใช้กฎหมายไม่ใช่เกิดจากตัวบทกฎหมาย แต่ผู้บังคับใช้กฎหมายมีการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบ้านเมือง และฝ่ายเจ้าคณะพระสังฆาธิการเสียมากกว่า (เกษม ประพาน, 2559) และ สอดคล้องกับคำกล่าวของสนธิ ศรีสำแดง ที่เสนอว่าการจับพระสึกก่อนคำพิพากษาจะถึงที่สุดไม่น่า กระทำได้เนื่องจากพระภิกษุเป็นผู้มีสถานะเป็นบุคคลต้องอยู่ในกรอบแห่งกฎหมายบ้านเมืองที่เรียกว่า อาณาจักรและอยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัยที่เรียกว่าพุทธจักร ปัญหาด้านการตีความของกฎหมาย ตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มาตรา 29 และมาตรา 30 (สนธิ ศรีสำแดง, 2543) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิศิษฐ์บุณญาณกร (ทรัพย์ทวี ธมฺมเตโช) ที่เสนอว่าใน กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าอาวาสเสียเองนั้น ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 29 มิได้กำหนดไว้ จึงเกิดปัญหาช่องว่างในการตีความกฎหมาย เจ้าอาวาสหลายรูปที่ถูกจับโดยต้องหาว่า กระทำผิดอาญาจึงไม่มีผู้รับมอบตัวไว้ควบคุม เพื่อดำเนินการในการต่อสู้คดีเจ้าอาวาสนั้นจึงต้องโดน สละสมณเพศไปโดยปริยาย (พระครูพิศิษฐ์บุณญาณกร (ทรัพย์ทวี ธมฺมเตโช), 2565).

การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงาน ของรัฐไม่มีความพร้อมในด้านข้อมูลของพระภิกษุ เพื่รองรับในการดำเนินคดีอาญา เพราะเมื่อ ดำเนินคดีกับพระภิกษุ เณร หรือบุคคลที่อยู่ในพุทธศาสนาที่มีสถานะเป็นนักบวช เวลาจะตรวจสอบ ข้อเท็จจริง ตรวจสอบเอกสารที่มีความพร้อมได้เลย เนื่องจากเอกสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับพระภิกษุ หรือนักบวช มีความกระจัดกระจายไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ข้อมูลไม่ได้ถูกจัดเก็บเรียงไว้ สอดคล้อง กับงานวิจัยของ มหาตะวัน ตปคุโณ (พิมพ์ทอง) ที่เสนอว่า การใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อเป็น แนวทางสำหรับลงโทษพระภิกษุที่กระทำความผิดพระวินัยนั้น ถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จำเป็นจะต้องให้ความ อุปถัมภ์กิจการคณะสงฆ์ โดยเฉพาะในส่วนของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมให้มีความชัดเจนเป็น ระบบ (มหาตะวัน ตปคุโณ (พิมพ์ทอง), 2562)

แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินคดีอาญากับพระภิกษุที่ถูกกล่าวหา ว่ากระทำความผิดอาญา พบว่า เมื่อพระภิกษุต้องหาคดีอาญาจะต้องให้สละสมณเพศ เสมือนหนึ่ง พระภิกษุเป็นผู้กระทำความผิดและที่สมควรแก้ไขกฎหมายคณะสงฆ์ ในมาตรา 29 และ 30 ไม่ควรให้ มีการสละสมณเพศก่อน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิศิษฐ์บุณญาณกร (ทรัพย์ทวี ธมฺมเตโช) ที่เสนอว่า ควรปรับปรุงเพิ่มเติม มาตรา 29 ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ถ้าเจ้าอาวาส กระทำความผิดกฎหมายอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก ไม่เกินสามปี ให้มีเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ผู้ปกครอง ระดับสูงขึ้นไปตามลำดับชั้นร่วมกันปรึกษากับ พนักงานสอบสวน เมื่อเห็นเจ้าอาวาสนั้นไม่หลบหนี และยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวน สมควรปล่อยตัวชั่วคราว และให้เจ้าคณะพระ

สังฆาธิการลำดับสูงรับตัวเจ้าอาวาสไปพำนักในวัดที่เห็นสมควร (พระครูพิศิษฐ์บุบุญญากร (ทรัพย์ทวี ธรรมเตโช), 2565)

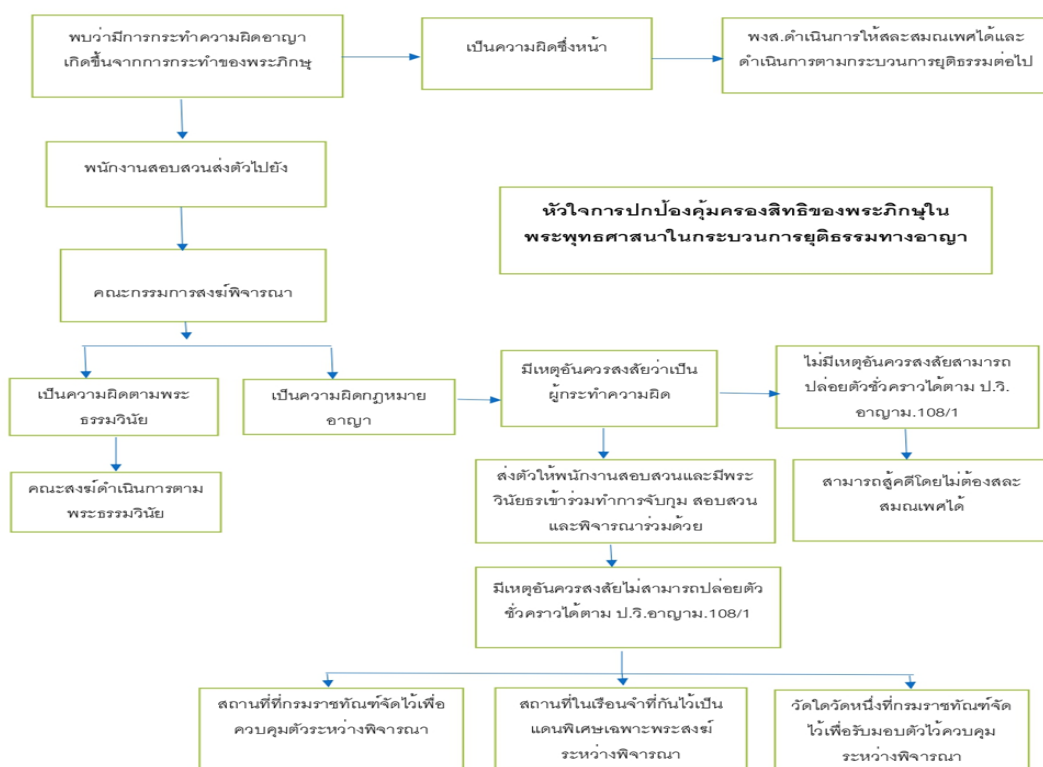
2. กระบวนการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ในประเทศไทย พบว่าไม่มีความจำเป็นและไม่เหมาะสมด้วยเหตุผลหลายประการ แต่ควรมีการดำเนินคดีกับพระสงฆ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาไว้โดยเฉพาะ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหารมย์ แต่งทรัพย์ ที่เสนอว่าควรมีกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับพระภิกษุที่กระทำความผิดอาญาเอาไว้ต่างหากจากบุคคลธรรมดาทั่วไป (พระมหาสัญญา ขนติธมโม (ตรีสวัสดิ์), 2560)

3. แนวทางในการจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ในประเทศไทย พบว่าไม่มีความจำเป็นต้องจัดตั้งศาลแผนกคดีสงฆ์ แต่ควรยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทุกฉบับ แล้วจัดทำพระธรรมนูญสงฆ์ โดยมีฉบับเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) ที่เสนอว่าควรมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติพระสงฆ์ พุทธศักราช 2535 และกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 ว่าด้วยการลงนิคหกรรม (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), 2564)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลจากการวิจัยได้เสนอเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพ

แนวปฏิบัติในการทรงสมณเพศระหว่างพิจารณา ของพระภิกษุที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา

ภาพที่ 1 แนวปฏิบัติในการทรงสมณเพศระหว่างพิจารณาของพระภิกษุที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา

สรุป

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุที่ต้องหาคดีอาญา ได้แก่ การจับกุม การควบคุมตัว การฟ้องคดี การพิจารณาพิพากษาคดี การบังคับโทษ กระแสวิจารณ์ของสังคมมีผลเสียต่อภาพลักษณ์พระพุทธศาสนา ความหมายสละสมณเพศตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ระเบียบที่บังคับใช้เกี่ยวกับคดีไม่ทันสมัย การเยียวยาพระภิกษุที่พ้นจากข้อกล่าวหา การประสานงานระหว่างหน่วยงาน การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ควรแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 29, 30 เนื่องจากอาจขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา 29 วรรคสองและเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 67 กำหนดนิยามศัพท์ สละสมณเพศให้ชัดเจน การควบคุมตัวพระภิกษุที่ต้องหาคดีอาญาและไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ต้องมีมาตรการพิเศษจัดสถานที่ให้อยู่เฉพาะ และต้องแยกต่างหากจากฆราวาส ควรมีพระวินัยธร่วมในการสอบสวน สำนักงานพระพุทธศาสนาควรทำความเข้าใจกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราวซึ่งมีผลให้พระสงฆ์ไม่ต้องสละสมณเพศ มีกระบวนการคืนสมณศักดิ์ มหาเถรสมาคมควรทบทวนเรื่องกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ ได้ แนวทางการทรงสมณเพศระหว่างพิจารณาของพระภิกษุที่ต้องหาคดีอาญา ปัจจุบันยังไม่ควรจัดตั้งศาลยุติธรรมแผนกคดีสงฆ์ เนื่องจากปริมาณคดีมีไม่มาก ไม่เกิดความคุ้มค่าเพียงพอ ควรจัดทำพระธรรมนูญสงฆ์เพียงฉบับเดียวโดยมี 3 ส่วน ส่วนที่ 1 กฎหมายอาญาสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีสงฆ์ ส่วนที่ 2 กฎหมายเกี่ยวกับวินัยสงฆ์ และส่วนที่ 3 การบริหารงานบุคคลของคณะสงฆ์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มาตรา 29 และ มาตรา 30 เป็นการป้องกันการขัดกันของกฎหมายรัฐธรรมนูญตามมาตรา 29 วรรคสองและเพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาตามมาตรา 67 ที่กล่าวว่ารัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น
2. การกำหนดนิยามในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์โดย คำว่า สละสมณเพศ หมายถึง การเปลี่ยนเครื่องแต่งกายของพระภิกษุหรือสามเณร หรือการเปลื้อง จีวรออกจากผู้นั้นโดยยังไม่ขาดจากความเป็นพระภิกษุที่บวชในพระธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
3. ควรออกเป็นประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เรื่องแนวทางปฏิบัติในการจัดการเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปี พ.ศ. เป็นต้น อาจมีข้อตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กับสำนักพระพุทธศาสนา เรื่องของการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างพิจารณาพระภิกษุก็ไม่ต้องสละสมณเพศ
4. การคืนเพศสมณะหรือสมณศักดิ์ ควรแก้ไขให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับพระธรรมวินัย เพื่อให้สถานะของพระภิกษุได้รับการรับรองสิทธิจากการที่พระภิกษุถูกดำเนินคดีไปแล้วถูกให้ดำเนินการสละสมณเพศ แต่ปรากฏผลพิจารณาเห็นว่าท่านไม่มีความผิด
5. การดำเนินคดีในชั้นการสอบสวนให้เหมาะสมนั้น การปล่อยตัวชั่วคราวต้องได้รับการพิจารณาเป็นอันดับแรก เพราะถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ การไม่ปล่อยตัวชั่วคราวเป็นอันดับต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ควรกำหนดมาตรการพิเศษสำหรับพระภิกษุคือ สถานที่สำหรับควบคุมตัวอาจ จำกัดสถานที่ให้อยู่เฉพาะที่ จำกัดพื้นที่เป็นมาตรการพิเศษสำหรับพระภิกษุที่ต้องหาคดีอาญาและ ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัวชั่วคราว สถานที่ของพระภิกษุในการควบคุมตัวต้องแยกมาต่างหากจากฆราวาสโดยมีวิธีการที่จะทรงสมณเพศอยู่ได้โดยให้อยู่ในที่สมควร ควรให้พระภิกษุที่เป็นผู้ต้องหาหรือ จำเลย สามารถประกอบกิจของสงฆ์ได้ตามพระธรรมวินัยเช่น การปฏิบัติวิปัสณากรรมฐาน เป็นต้น

2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการเข้าจับกุมหรือควบคุมตัวพระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ควรมีการแจ้งพระภิกษุที่ทำหน้าที่พระวินัยธร เข้าร่วมในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการดำเนินการเข้าจับกุม ควบคุมตัวควรปฏิบัติให้ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยมีหมายเรียกให้พระภิกษุมาพบพนักงานสอบสวน เพื่อแจ้งข้อหาหรือให้มามอบตัว การบุกรุกเข้าไปจับกุมถึงวัดและใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องและให้สื่อมวลชนมีโอกาสดำเนินการถ่ายภาพ ถ่ายวิดีโอแล้วนำพระภิกษุท่านนั้นไปสอบปากคำนั้นไม่ควรเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า

4. มหาเถรสมาคมที่ปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ควรทบทวนเรื่องกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์เหมือนสมัยก่อนมีคณะวินัยธร ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484 มา ระบุว่าท่านมีวิธีการดำเนินการอย่างไรและจะได้แนวทางที่มีความเป็นประชาธิปไตยตามฝ่ายบ้านเมือง

5. สำนักงานพระพุทธศาสนาควรมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อวินิจฉัยประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นความผิดพระธรรมวินัยถึงปาราชิกหรือไม่ แล้วจึงไปดำเนินการคดีอาญาโดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมารับตัวไป เป็นทางออกรองรับพระภิกษุควรมีขั้นตอนที่ให้ฝ่ายคณะสงฆ์ดูแลกัน โดยองค์คณะประกอบด้วย ผู้ที่ระบุในกฎหมายสมาคม

6. ในกรณีการให้พระภิกษุเข้าร่วมใน กระบวนการยุติธรรมทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สามารถทำหนังสือขอความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคม ส่งตัวแทนพระภิกษุไปร่วมในการดำเนินการอย่างเป็นทางการเพื่อพิจารณาว่าถ้าหากมีพระภิกษุเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม ควรจะปฏิบัติอย่างไรให้เกิดความเหมาะสม ถ้าจะต้องเข้าสู่ขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมจะเป็นภาพลักษณ์ที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- เกษม ประพาน. (2559). การบังคับใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไทย พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535) เกี่ยวเนื่อง กับกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พจนนรพงษ์. (2550). คำอธิบายกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร: เจริญกิจ.
- นิตดาภา ภัทธานนท์. (2551). ความผิดอาญาของพระสงฆ์ตามกฎหมายเก่า. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว). (2564). “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญา”. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(2), 145-160.

- พระครูพิศิษฐ์อรรถการ (ทรัพย์ทวี ธรรมเตโช). (2565). วิธีการควบคุมตัวพระภิกษุสงฆ์ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา. (สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2539). การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาตะวัน ตปคุโณ (พิมพ์ทอง). (2562). “ศึกษาแนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมาย สำหรับพระภิกษุที่กระทำความผิดพระวินัย”. (หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหารมย์ แดงทรัพย์. (2555). “สิทธิของพระภิกษุทางกฎหมายอาญา”. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระมหาสัญญา ขนติธมโม (ตรีสวัสดิ์). (2560). “รูปแบบการปกครองสงฆ์ไทยในอนาคต”. (ดุขฎีนิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สนิท ศรีสำแดง. (2543). “นิติกรสงฆ์” กฎหมายที่พระสงฆ์ควรทราบ ฉบับธรรมดาบรรณาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.